

Βρυξέλλες, 29 Σεπτεμβρίου 2023
(OR. en)

13306/23

SOC 634
EMPL 453
ECOFIN 915
EDUC 364

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Βασικές κοινωνικές προκλήσεις: Κύρια μηνύματα της ΕΚΠ με βάση την ετήσια επισκόπηση του δείκτη επιδόσεων κοινωνικής προστασίας - Έγκριση

Επισυνάπτονται για τις αντιπροσωπίες τα κύρια μηνύματα που βασίζονται στην ετήσια επισκόπηση του δείκτη επιδόσεων κοινωνικής προστασίας και στις εξελίξεις όσον αφορά τις πολιτικές κοινωνικής προστασίας, όπως διατυπώθηκαν οριστικά από την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας στις 26 Σεπτεμβρίου 2023, προκειμένου να εγκριθούν από το Συμβούλιο (EPSCO) στις 9 Οκτωβρίου 2023.

Η πλήρης έκθεση παρατίθεται στο έγγρ. 13306/23 ADD 1.

Τα χαρακτηριστικά κάθε χώρας στο πλαίσιο του δείκτη επιδόσεων κοινωνικής προστασίας (ΔΕΚΠ), τα οποία επισυνάπτονται στην παρούσα έκθεση, περιλαμβάνονται στα έγγραφα 13306/23 ADD 2-4.

Κύρια μηνύματα

1. Σε εκπλήρωση της εντολής της, όπως ορίζεται στο άρθρο 160 της ΣΛΕΕ, η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (ΕΚΠ) εκπόνησε για το Συμβούλιο την ετήσια επισκόπηση της για την κοινωνική κατάσταση στην ΕΕ και τις εξελίξεις πολιτικής στα κράτη μέλη, με βάση τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα δεδομένα και πληροφορίες. Σε αυτή τη βάση, η ΕΚΠ επισημαίνει παρακάτω τα πορίσματα και τις κοινές προτεραιότητες που θα πρέπει να κατευθύνουν τις προπαρασκευαστικές εργασίες όσον αφορά την ετήσια έρευνα για τη βιώσιμη ανάπτυξη για το 2024.
2. Το 2022 ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας ξεκίνησε σε μια χρονική στιγμή κατά την οποία η Ευρώπη εμφάνιζε ισχυρές ενδείξεις ανάκαμψης από τον πρωτοφανή οικονομικό κλυδωνισμό που προξένησε η πανδημία της COVID-19. Αποτέλεσμα ήταν μια επακόλουθη απότομη ύφεση. Η οικονομική ανάπτυξη στην ΕΕ επιβραδύνθηκε κατά τη διάρκεια του 2022, αλλά παρά τους φόβους για ύφεση, οι θετικές επιδόσεις σε επίπεδο ανάπτυξης στο πρώτο εξάμηνο του 2023 κατέδειξαν την ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας σε μια δύσκολη παγκόσμια συγκυρία. Η συνολική απασχόληση συνέχισε να αυξάνεται το 2022, μολονότι ο ρυθμός αύξησης επιβραδύνθηκε κατά τη διάρκεια του έτους, με το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών να ανέρχεται σε 75,3 % το πρώτο τρίμηνο του 2023. Το ποσοστό ανεργίας παρέμεινε πολύ σταθερό στο 6,2 % κατά τη διάρκεια του 2022 (ποσοστό αρκετά χαμηλότερο από το 6,5 % του Μαρτίου του 2020, ακριβώς πριν την έναρξη της κρίσης της COVID-19), πέφτοντας για πρώτη φορά στο ιστορικά χαμηλό ποσοστό του 5,9 % τον Απρίλιο του 2023, με υψηλά ποσοστά συμμετοχής και απασχόλησης.
3. Οι τιμές σημείωσαν αξιοσημείωτη άνοδο από τον Φεβρουάριο του 2022, όταν η Ρωσία ξεκίνησε τον επιθετικό της πόλεμο. Μολονότι αυτές οι αυξήσεις των τιμών αρχικά οφείλονταν στις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας, οι πιέσεις διευρύνθηκαν εξαιτίας της μετακύλισης του υψηλότερου ενεργειακού κόστους στα τρόφιμα, στις υπηρεσίες και σε άλλα αγαθά. Αυτό είχε αντίκτυπο στις τιμές καταναλωτή και, κατά συνέπεια, στην αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών και ιδίως των οικογενειών χαμηλότερων εισοδημάτων που δαπανούν μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους για ενέργεια και τρόφιμα. Αφού όμως έφτασε στην υψηλότερη τιμή του μέσα στο 2022, ο ονομαστικός πληθωρισμός ακολούθησε συνεχή καθοδική πορεία το πρώτο τρίμηνο του 2023 εν μέσω μιας αιφνίδιας καθίζησης των τιμών της ενέργειας.

4. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του **πραγματικού συνολικού εισοδήματος των νοικοκυριών** στην ΕΕ επιβραδύνθηκε το 2022 και έγινε αρνητικός το τρίτο και το τέταρτο τρίμηνο. Αυτό αποτυπώνει κυρίως τον αντίκτυπο της αύξησης του πληθωρισμού και της μείωσης του πραγματικού εισοδήματος από εξαρτημένη εργασία και αυτοαπασχόληση, καθώς και την αρνητική σε ετήσια βάση πραγματική συνεισφορά από (καθαρές) κοινωνικές παροχές. Στο πρώτο τρίμηνο του 2023, τα εισοδήματα των νοικοκυριών παρέμειναν σε γενικές γραμμές σταθερά για το δωδεκάμηνο σε πραγματικούς όρους (+ 0,3 %), αποτυπώνοντας το γεγονός ότι η μείωση των πραγματικών μισθών (συνεισφορά -0,9 %) αντισταθμίστηκε κυρίως από φόρους, παροχές και λοιπές μεταβιβάσεις (συνεισφορά + 0,9 %).
5. **Όσον αφορά την πορεία προς την υλοποίηση του στόχου μείωσης της φτώχειας για το 2030, επικράτησε σε γενικές γραμμές σταθερότητα στην ΕΕ το 2022 σε σχέση με το προηγούμενο έτος** (με το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού να μειώνεται κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες) **αλλά και σε σχέση με τα τελευταία 3 έτη**. Η σταθερότητα αυτή αποτελεί συγκερασμό της μείωσης των αριθμών όσων αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας¹ και όσων ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων και της αύξησης της συνιστώσας της σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης. Σε εθνικό επίπεδο, μία στις τέσσερις χώρες κατέγραψε το 2022 σημαντική μείωση των ποσοστών κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Στα περισσότερα κράτη μέλη δεν καταγράφηκε κάποια σημαντική μεταβολή των ποσοστών τους. Από την άλλη, σε ορισμένα από τα κράτη μέλη με ποσοστά χαμηλότερα από τον μέσο όρο παρατηρήθηκε αύξηση, ενώ στα περισσότερα από τα κράτη μέλη με ποσοστά υψηλότερα από τον μέσο όρο ουσιαστικά σημειώθηκε μείωση, γεγονός που παραπέμπει σε κάποιο βαθμό σύγκλισης μεταξύ των επιδόσεων των κρατών μελών. **Σύμφωνα και με τις ταχείες εκτιμήσεις της Eurostat σχετικά με τα εισοδήματα για το 2022**, η φτώχεια μάλλον παρέμεινε, σε γενικές γραμμές, σταθερή κατά μέσο όρο το 2022.

¹ Σε σχέση με τα εισοδήματα το 2021.

6. **Η σταθερότητα αυτή είναι επίσης αποτέλεσμα των μέτρων στήριξης του εισοδήματος** που ισχύουν για να μετριαστούν οι επιπτώσεις του υψηλού πληθωρισμού και που διατήρησαν το διαθέσιμο εισόδημα σε ονομαστικούς όρους. Επιβεβαιώνεται έτσι ο θετικός αντίκτυπος που είχαν τα έκτακτα μέτρα που εγκρίθηκαν τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο την τελευταία τριετία, διότι όντως μετρίασαν τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας, της ενεργειακής κρίσης και της πληθωριστικής κρίσης στα εισοδήματα, κάτι που δεν είχε συμβεί εν συνεχεία της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008. Η αύξηση του κόστους ζωής ωστόσο επηρεάζει τα πραγματικά εισοδήματα, όπως αποτυπώνεται εν μέρει από τον υπολογισμό του ποσοστού των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας (AROP) υπολογισμένου με βάση το κατώφλι του 2021² και που δείχνει αύξηση του κόστους ζωής στα μισά περίπου κράτη μέλη και ενδεχομένως επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης σε αρκετές χώρες. Πράγματι, εκτιμάται ότι το διάμεσο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών στην ΕΕ αυξήθηκε κατά 7 % περίπου σε ονομαστικούς όρους, ενώ σε πραγματικούς όρους μειώθηκε κατά 2 % περίπου.
7. Όσον αφορά τον συμπληρωματικό στόχο, **η παιδική φτώχεια επίσης παρέμεινε σε γενικές γραμμές σταθερή το 2022**, με τον αριθμό των παιδιών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού να παρουσιάζει οριακή μόνο αύξηση (άνοδος κατά 0,3 εκατομμύρια) σε σύγκριση με το 2021. Αυτό οφείλεται σε μια μικρή μείωση του παιδικού πληθυσμού που αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας, σε μια σημαντικότερη μείωση του αριθμού των παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων και σε μια αύξηση των ατόμων που αντιμετωπίζουν σοβαρή υλική και κοινωνική στέρηση. Παρ'όλα αυτά, ο αριθμός των παιδιών που το 2022 αντιμετώπιζαν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ήταν μεγαλύτερος από τον αριθμό του έτους αναφοράς 2019 κατά 0,9 εκατομμύρια.

² Τα άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας με βάση το κατώφλι του 2021 είναι εκείνα που έχουν ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το όριο του κινδύνου φτώχειας με τα δεδομένα του 2021, κατόπιν προσαρμογής βάσει της εξέλιξης του ΕνΔΤΚ μεταξύ 2021 και 2022. Ο υπολογισμένος με βάση καθορισμένο κατώφλι δείκτης κινδύνου φτώχειας ορίζεται ως το ποσοστό των ατόμων στον συνολικό πληθυσμό που βρίσκονται κάτω από αυτό το προσαρμοσμένο στον πληθωρισμό όριο φτώχειας. Ο δείκτης αποτυπώνει εν μέρει τις αυξομειώσεις των τιμών και τον αντίκτυπό τους στα εισοδήματα.

8. Ορισμένες **θετικές εξελίξεις στην κοινωνική κατάσταση** ήταν ευδιάκριτες, παρά τις εναπομείνουσες προκλήσεις, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη που κατέγραψαν θετικές αλλαγές ήταν περισσότερα από εκείνα που κατέγραψαν αρνητικές αλλαγές, στους εξής τομείς:
- μειώσεις στο ποσοστό των ανθρώπων που ζουν σε **νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων** στα μισά σχεδόν κράτη μέλη, μειώσεις των **μακροχρόνια ανέργων** στο ένα τρίτο σχεδόν των κρατών μελών και συνεχιζόμενες αυξήσεις των **ποσοστών απασχόλησης** για εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, εξελίξεις που παραπέμπουν σε βελτιώσεις στην αγορά εργασίας·
 - βελτιωμένη κατάσταση και για τους **νέους**, με μείωση των αριθμών όσων βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (EEAK) και με μειώσεις επίσης του συνολικού ποσοστού στην Ένωση·
 - σημαντικές πτωτικές τάσεις επίσης στο **βάθος της φτώχειας** (δηλαδή το σχετικό χάσμα διάμεσου εισοδήματος ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας) για τον γενικό πληθυσμό σε πάνω από το ένα τρίτο των κρατών μελών, καθώς και για τον παιδικό πληθυσμό.
9. Παρά ταύτα, υπάρχουν ορισμένοι **τομείς που χρήζουν προσοχής** αν κρίνουμε από τις πρόσφατες εξελίξεις, και συγκεκριμένα:
- τα αυξημένα ποσοστά **σοβαρής υλικής και κοινωνικής στέρησης** και η αύξηση του τυποποιημένου ποσοστού υλικής και κοινωνικής στέρησης για τον γενικό πληθυσμό και για τον παιδικό πληθυσμό στο ένα τρίτο περίπου των κρατών μελών, που εξηγείται από το γεγονός ότι η κατάσταση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών επιδεινώθηκε το 2022, καθώς η οικονομική προσιτότητα πολλών ειδών μειώθηκε λόγω της αύξησης του πληθωρισμού, κάτι που αποτυπώνεται επίσης στις σημαντικές αυξήσεις που χαρακτηρίζουν το ποσοστό **υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης** σε ορισμένες χώρες·

- η **επιδείνωση της φτώχειας και της σχετικής εισοδηματικής κατάστασης των ηλικιωμένων** (ηλικίας 65 ετών και άνω), με αυξήσεις των ποσοστών των ηλικιωμένων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού σε περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη. Τα σχετικά εισοδήματα από συντάξεις όπως αποτυπώνονται στο συνολικό ποσοστό αναπλήρωσης επιδεινώθηκαν σε παραπλήσιο αριθμό κρατών μελών·
 - αντικρουόμενες τάσεις σε σχέση με τις **εισοδηματικές ανισότητες**, καθώς σημειώθηκε επιδείνωση σε σχεδόν ένα στα δύο κράτη μέλη, αλλά και βελτίωση σε παραπλήσιο αριθμό κρατών μελών.
10. Ο **ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων** καθορίζει το αναγκαίο πλαίσιο δράσης σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών. Σε συνδυασμό με τους τρεις **πρωταρχικούς στόχους της ΕΕ** στους τομείς της απασχόλησης, των δεξιοτήτων και της μείωσης της φτώχειας, ο πυλώνας θα συντελέσει στην επίτευξη ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης μεταξύ κρατών μελών. Δεδομένου ότι οι στόχοι είναι αλληλεξαρτώμενοι και αλληλοενισχυόμενοι, θα πρέπει να ληφθούν **συνεκτικά μέτρα πολιτικής** σε όλους τους τομείς πολιτικής.
11. Τα κράτη μέλη οφείλουν να συνεχίσουν να λαμβάνουν **στοχευμένα μέτρα για την άμβλυνση των επιπτώσεων που έχουν οι αυξήσεις και η αστάθεια των τιμών**. Η αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών θα πρέπει να προστατεύεται και ιδίως εκείνη των οικογενειών χαμηλότερων εισοδημάτων που δαπανούν μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους για ενέργεια και τρόφιμα (και άλλες βασικές υπηρεσίες) και που πλήττονται συνεπώς ολοένα και περισσότερο από υλική και κοινωνική στέρηση. Στο πλαίσιο αυτό, η **εκτίμηση των διανεμητικών επιπτώσεων των πολιτικών και των μεταρρυθμίσεων** μπορεί να συμβάλει στην πρόληψη των αρνητικών κοινωνικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν τα μέτρα κατά της φτώχειας και της ανισότητας και θα πρέπει να χρησιμοποιείται πιο συστηματικά στη φάση του σχεδιασμού των μεταρρυθμιστικών μέτρων και κατά την κατάρτιση του προϋπολογισμού.
12. Στη σημερινή αβέβαιη διεθνή και οικονομική συγκυρία, η **θετική δυναμική που δημιούργησε στον τομέα της απασχόλησης η ανάκαμψη εν συνεχεία της πανδημίας COVID-19** θα πρέπει να συνοδευτεί από **πολιτικές κοινωνικής προστασίας και ένταξης που υποστηρίζονται μέσω κοινωνικών επενδύσεων** προκειμένου να εξασφαλιστούν δίκαιη ανάπτυξη, περαιτέρω βελτίωση της ανθεκτικότητας των οικονομιών και των κοινωνιών και μείωση των κινδύνων για τα ευάλωτα νοικοκυριά και τα ευάλωτα άτομα, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που άπτονται της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης.

13. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν τις προσπάθειες για **εκσυγχρονισμό των συστημάτων τους κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης**, με προσοχή στην επάρκεια, την κάλυψη και την απορρόφηση των παροχών, σε αποτελεσματικό συνδυασμό με μέτρα ενεργητικής ένταξης, αξιοποιώντας επίσης τα διδάγματα που αντλήθηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης COVID-19 και σχεδιάζοντας παράλληλα πιο μόνιμα μέτρα. Τα κράτη μέλη οφείλουν να παρέχουν, και όπου κρίνεται αναγκαίο να ενισχύουν, αξιόπιστα δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας που εμπεριέχουν επαρκή εισοδηματική στήριξη (μέσω παροχών ελάχιστου εισοδήματος και άλλων συνοδευτικών χρηματικών παροχών), παροχές σε είδος και πρόσβαση σε υποστηρικτικές και βασικές υπηρεσίες, σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη. Επίσης απαιτούνται απλούστευση και εξορθολογισμός των παροχών προκειμένου να εξασφαλιστεί η απορρόφηση, ενώ η κατάλληλη τιμαριθμική αναπροσαρμογή τους είναι καίριας σημασίας στο πλαίσιο των σημερινών υψηλών πληθωριστικών ποσοστών.
14. Η **κοινωνική προστασία για όλους τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους** πρέπει επίσης να εδραιωθεί, σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου του 2019 σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους. Η έκθεση για την εφαρμογή της σύστασης φανερώνει την ύπαρξη σημαντικών διαφορών ως προς το επίπεδο φιλοδοξίας των κρατών μελών σε σχέση με την εξασφάλιση επίσημης και αποτελεσματικής κάλυψης από συστήματα κοινωνικής προστασίας επαρκή και διαφανή. Τα μισά περίπου κράτη μέλη έχουν προγραμματίσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις για να υπάρξει βελτιωμένη συμμετοχή σε συστήματα κοινωνικής προστασίας για συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων στην αγορά εργασίας, αλλά ακόμη δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή όλες. Σε πολλά κράτη μέλη έχει δοθεί λιγότερη προσοχή, στο πλαίσιο των εθνικών σχεδίων εφαρμογής, στη διασφάλιση αποτελεσματικής κάλυψης, ιδίως μέσω της προσαρμογής των κανόνων που διέπουν τα δικαιώματα, και της βελτίωσης της διαφάνειας. Θα χρειαστούν κατά συνέπεια περαιτέρω προσπάθειες όσον αφορά την εφαρμογή για να καλυφθούν τα υπάρχοντα κενά.

15. Απέναντι στην επιδείνωση της κατάστασης όσον αφορά την **παιδική φτώχεια** απαιτούνται μέτρα για να σταματήσει η μετακύλιση της φτώχειας από γενιά σε γενιά, μεταξύ άλλων μέσω της εφαρμογής της σύστασης του Συμβουλίου για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά. Ειδικότερα, η διαθεσιμότητα, η ποιότητα και η οικονομική προσιτότητα της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας αποτελούν καίριας σημασίας παράγοντες για να υποστηριχθούν η ανάπτυξη των δεξιοτήτων και ικανοτήτων των παιδιών και η συμμετοχή των γονέων στην αγορά εργασίας.
16. Η ενεργειακή κρίση ανέδειξε την ανάγκη να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε **βασικές υπηρεσίες** προκειμένου ιδίως να αμβλυνθούν οι αρνητικές κοινωνικές επιπτώσεις που έχουν οι αυξήσεις των τιμών. Η πρόσφατη έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες επιβεβαίωσε ότι, αν και η πλειονότητα του πληθυσμού στην ΕΕ έχει πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες (συμπεριλαμβανομένων της ενέργειας, της ύδρευσης, της αποχέτευσης, των μεταφορών και των ψηφιακών υπηρεσιών), τα μεγαλύτερα εμπόδια όσον αφορά την πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες ορθώνονται απέναντι σε όσους αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού και στους πλέον περιθωριοποιημένους. Η έκθεση επισημαίνει ότι η οικονομική προσιτότητα μπορεί να αποτελέσει πεδίο σημαντικών εμποδίων στην ισότιμη πρόσβαση και δη στην ενέργεια, με τις ψηφιακές επικοινωνίες, τις μεταφορές, την ύδρευση και την αποχέτευση να έπονται. Η αντιμετώπιση της **ενεργειακής φτώχειας** καθίσταται συνεπώς καίριας σημασίας παράμετρος για τη διασφάλιση δίκαιης πρόσβασης στην πράσινη μετάβαση, σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με τη διασφάλιση δίκαιης μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα. Της διαθεσιμότητας και της προσβασιμότητας άπτονται επίσης προκλήσεις όσον αφορά την πρόσβαση, οι οποίες ενίοτε συνδέονται με άλλα εμπόδια, όπως είναι η έλλειψη δεξιοτήτων ή οι γεωγραφικοί παράγοντες (χάσμα μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές). Η χρηματοδότηση της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του σχεδίου RePower EU, μπορεί να στηρίζει τις προσπάθειες των κρατών μελών τόσο για την αντιμετώπιση των σημερινών αβέβαιων σεναρίων όσο και για τις διαρθρωτικές προκλήσεις που σχετίζονται με την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες.

17. Οι θεματικές κοινωνικές εκθέσεις του 2023 συνιστούν απολογισμό των υφιστάμενων και έκτακτων μέτρων των κρατών μελών για την **αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης και της κρίσης του κόστους ζωής**. Μια μακρόπνοη προοπτική χρειάζεται συνεχή εστίαση σε πολιτικές για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας. Αυτό που επιβάλλουν οι εθνικές στρατηγικές μακράς πνοής είναι ένας συνδυασμός προσαρμογών των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης από κοινού με κοινωνικές υπηρεσίες. Μέτρα μόνιμου χαρακτήρα όπως είναι ιδίως οι μηχανισμοί τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των μισθών και των κοινωνικών παροχών, συμβάλλουν στον μετριασμό των επιπτώσεων που έχει ο υψηλός πληθωρισμός στα πραγματικά εισοδήματα και στο βιοτικό επίπεδο. Από την άποψη αυτή, μπορεί να σημειωθεί ότι οι δείκτες αυτοί δεν έχουν μεταφραστεί μέχρι στιγμής σε «περαιτέρω κατακόρυφες αυξήσεις του πληθωρισμού». Τα μέτρα στήριξης ειδικά για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας μέσω της βελτίωσης της οικονομικής προσιτότητας της ενέργειας είναι ως επί το πλείστον (82 %) προσωρινά και τείνουν να είναι καθολικού χαρακτήρα. Τα περισσότερα από αυτά τα προσωρινά μέτρα θα έχουν λήξει έως τα τέλη του 2023, γεγονός που παραπέμπει ενδεχομένως στην ανάγκη για συνεχή εστίαση σε πολιτικές για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας με πιο διαρθρωτικό τρόπο. Επίσης χρειάζονται στοχευμένες προσεγγίσεις για αποτελεσματικότερη άμβλυνση των αρνητικών επιπτώσεων της κρίσης για εκείνους που, όντας πιο ευάλωτοι, επηρεάζονται περισσότερο. Θα πρέπει να υλοποιηθούν ειδικές δομές για την αξιολόγηση, την παρακολούθηση και την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας, μεταξύ άλλων με σκοπό την καλύτερη στόχευση των μέτρων έκτακτης ανάγκης σε επίπεδο πολιτικής.
18. Περαιτέρω προσπάθειες θα πρέπει να καταβληθούν για να παρασχεθεί **οικονομικά προσιτή στέγαση**, συμπεριλαμβανομένων της κοινωνικής στέγασης και/ή οικονομικά προσιτής ενοικιαζόμενης στέγης, μέσω σχεδίων, μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να δώσουν προσοχή σε ειδικές ανάγκες στέγασης, όπως είναι η στέγαση ατόμων που βρίσκονται σε ευάλωτη θέση και ατόμων με αναπηρίες. Θα πρέπει να εφαρμοστούν πολιτικές για την αποτροπή των εξώσεων και την κατά προτεραιότητα στέγαση των **αστέγων**, καθώς και πολιτικές για την εξάλειψη των διαχωρισμών. Χρειάζονται ισχυρότερα πλαίσια παρακολούθησης και συντονισμού των στεγαστικών πολιτικών (συμπεριλαμβανομένων του ελέγχου των ενοικίων και της φορολογίας) με άλλες κοινωνικές πολιτικές (π.χ. εισοδηματική στήριξη και επιδόματα στέγασης) και υπηρεσίες (π.χ. μεταφορές). Τα κράτη μέλη καταβάλλουν προσπάθειες στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πλατφόρμας για την καταπολέμηση της αστεγίας με στόχο να έχει εξαλειφθεί το φαινόμενο έως το 2030.

19. Σε συνθήκες υψηλού πληθωρισμού και κατακόρυφων αυξήσεων του ενεργειακού κόστους, οι **συνταξιούχοι** είναι ενδεχομένως πιο ευάλωτοι διότι είναι μικρότερα τα περιθώρια ελέγχου και ευελιξίας που διαθέτουν για την προσαρμογή του εισοδήματός τους στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προστατεύουν το βιοτικό επίπεδο των συνταξιούχων με τη θέσπιση μέτρων που απευθύνονται σε ευάλωτες ομάδες, όπως οι συνταξιούχοι χαμηλού εισοδήματος. Λαμβανομένων υπόψη των εθνικών ιδιαιτεροτήτων, μπορεί να εξεταστεί, πέραν της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των συντάξεων, το ενδεχόμενο λήψης πρόσθετων στοχευμένων μέτρων, όπως οι πληρωμές που εξαρτώνται από το εισόδημα, ανάλογα με τον σχεδιασμό του εκάστοτε συνταξιοδοτικού συστήματος. Οι προσπάθειες για να διασφαλιστούν η αποτελεσματικότητα της κοινωνικής προστασίας των ηλικιωμένων, η επάρκεια των συντάξεων και η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων θα πρέπει να συνεχιστούν από τα κράτη μέλη, σε συνθήκες διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που ενέχουν η δημογραφική γήρανση, η συρρίκνωση του αριθμού των Ευρωπαίων σε ηλικία εργασίας και οι μεταβαλλόμενες αγορές εργασίας. Η προώθηση της αυξημένης συμμετοχής στην αγορά εργασίας γενικά ή, ειδικά, η υποστήριξη της απασχόλησης των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση του επιπέδου των συντάξεων και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος.

20. Οι συστημικές αδυναμίες στα εθνικά συστήματα περίθαλψης πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου να διασφαλιστεί η **πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας, οικονομικά προσιτές υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας**, σε πλαίσιο ιδιαίτερος αυξημένης ζήτησης για υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και μακράς πνοής φροντίδας και σε συνθήκες μείωσης του αριθμού των ατόμων που βρίσκονται σε ηλικία εργασίας και συμβάλλουν στα συστήματα κοινωνικής προστασίας. Τα μέτρα εφαρμογής της σύστασης του Συμβουλίου, του 2022, σχετικά με την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και υψηλής ποιότητας μακροχρόνια φροντίδα, μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων. Η παροχή μακροχρόνιας φροντίδας επίσης αποτελεί παράμετρο καίριας σημασίας όσον αφορά τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και την προάσπιση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ατόμων που χρήζουν φροντίδας. Παράλληλα με την επέκταση της προσφοράς υπηρεσιών υψηλής ποιότητας που έχουν επίκεντρο τον άνθρωπο και σέβονται την ελευθερία επιλογής, οι επενδύσεις στην υγιά γήρανση, την πρόληψη και την αποκατάσταση μπορούν να συμβάλουν στη μείωση της ζήτησης για μακροχρόνια φροντίδα. Μια καλύτερη ενοποίηση των υπηρεσιών υγείας και μακροχρόνιας περίθαλψης μπορεί να ανταποκριθεί καλύτερα στις ανάγκες φροντίδας και να διασφαλίσει επίσης βέλτιστη χρήση των περιορισμένων οικονομικών και ανθρωπίνων πόρων. Είναι ανάγκη να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στα πρότυπα ποιότητας και στη διασφάλιση της ποιότητας. Πρέπει δε να επιδιωχθούν μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και τη διατήρηση και την προσέλκυση προσωπικού. Η ψηφιοποίηση και άλλες καινοτόμες λύσεις μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και να αποτελέσουν θεμέλιο για μια αυτόνομη, μεγαλύτερης διάρκειας διαβίωση στο σπίτι.

21. Μετά την πανδημία της COVID-19, τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν τις προσπάθειες για την επίλυση των υπαρκτών προβλημάτων των ευρωπαϊκών **συστημάτων υγείας** και για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας και της ετοιμότητας αυτών για ενδεχόμενες μελλοντικές κρίσεις. Οι μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν την αναβάθμιση των δομών υγείας, τη βελτίωση των ικανοτήτων του τομέα της δημόσιας υγείας, την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού, τη βελτίωση της προληπτικής περίθαλψης και την εισαγωγή καινοτομιών. Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας παρέχει σημαντική στήριξη στις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες των κρατών μελών. Πρέπει επίσης να εξασφαλιστούν αποτελεσματικά δίκτυα ασφαλείας για την παροχή πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη για τους πλέον ευάλωτους. Περαιτέρω προσπάθειες για τη βελτίωση της ολοκληρωμένης περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένου του συντονισμού με τις κοινωνικές υπηρεσίες, θα είναι καθοριστικής σημασίας για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της περίθαλψης. Αναμένεται ότι η ανάπτυξη της τηλεϊατρικής και άλλων ψηφιακών λύσεων κατά τρόπο που δεν αγνοεί την ύπαρξη ψηφιακού χάσματος θα συνεχίσει να βελτιώνει την προσβασιμότητα στην περίθαλψη και να προωθεί καλύτερα υγειονομικά αποτελέσματα για τον πληθυσμό. Η ενίσχυση των προσπαθειών για προαγωγή της υγείας και για πρόληψη των ασθενειών θα είναι καίριας σημασίας παράγοντας για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων στον τομέα της υγείας. Ο τομέας της ψυχικής υγείας δοκιμάστηκε ιδιαίτερα από την πανδημία της COVID-19, η οποία είχε σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις και επηρέασε αρνητικά την εν γένει ευημερία και ποιότητα ζωής των ατόμων και δη των νέων. Σύμφωνα με την πρόσφατη πρωτοβουλία της Επιτροπής σχετικά με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της ψυχικής υγείας, είναι αναγκαίο να καταβληθούν προσπάθειες για την οικοδόμηση μιας ολοκληρωμένης διατομεακής προσέγγισης της ψυχικής υγείας, μεταξύ άλλων με την ενσωμάτωση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας στην πρωτοβάθμια περίθαλψη και τη μετάβαση σε υπηρεσίες φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.
22. Το **Ευρωπαϊκό Εξάμηνο** παραμένει αποτελεσματικό εργαλείο συντονισμού για την προώθηση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης και της επαρκούς κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης. Δεδομένου ότι πολλά από τα μεταρρυθμιστικά μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη αποτελούν μέρος των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, εξακολουθεί να είναι σημαντικό το Συμβούλιο EPSCO και τα συμβουλευτικά του όργανα να συμμετέχουν ενεργά στη συνεχή παρακολούθηση της εφαρμογής των εν λόγω σχεδίων.

23. Για να ισχυροποιηθεί η κοινωνική Ευρώπη και να υποστηριχθεί η εφαρμογή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων, θα πρέπει να συνεχίσει να υπάρχει εποικοδομητικός **διάλογος** μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των κρατών μελών, των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.
24. Στην κοινή οριζόντια γνωμοδότηση σχετικά με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο του 2023 για το Συμβούλιο EPSCO του Ιουνίου 2023, η Επιτροπή Απασχόλησης και η ΕΚΠ ζήτησαν στενότερο συντονισμό μεταξύ των οικονομικών, δημοσιονομικών, εργασιακών και κοινωνικών πολιτικών. Στο πλαίσιο αυτό, οι επιτροπές αναγνωρίζουν ότι είναι ανάγκη να εκσυγχρονιστούν τα εργαλεία παρακολούθησης που έχουν στη διάθεσή τους και να αποφευχθούν παράλληλα οποιοδήποτε κίνδυνοι αυξημένου διοικητικού φόρτου. Τα πλαίσια κοινωνικής παρακολούθησης, συμπεριλαμβανομένων των εργαλείων ανάλυσης που χρησιμοποιούνται στην ετήσια έκθεση της ΕΚΠ, βρίσκονται αυτή τη περίοδο στο στάδιο της επανεξέτασης από την επιτροπή, ορισμένα από κοινού με την EMCO, κατά περίπτωση, με σκοπό την απλούστευση και την ενοποίηση των υφιστάμενων εργαλείων.
25. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλείται να λάβει υπόψη της τις ανωτέρω κατευθύνσεις πολιτικής κατά τις προπαρασκευαστικές εργασίες της ετήσιας έρευνας για τη βιώσιμη ανάπτυξη για το 2024.
-